

VY_32_INOVACE_BIB_PA_10

Digitální učební materiál

Sada: Biologie bezobratlých

Téma: HLAVONOŽCI

Autor: Mgr. Květa Palová

Předmět: Biologie

Ročník: 2. VG

Využití: Prezentace určená pro výklad

Anotace: Prezentace Hlavonožci je určená pro studenty gymnázia. Obsahuje systematické zařazení hlavonožců. Studenti se v ní seznámí se základní stavbou těl hlavonožců, seznámí se s orgánovými soustavami. Pochopí, že hlavonožci jsou nejvyspělejší měkkýši. Naučí se hlavní zástupce. Prezentace je zakončena opakováním.

Třída: Hlavonožci (Cephalopoda)

- **Vývojově nejdokonalejší měkkýši**
- **Mořští živočichové**
- **Známo 600 druhů**

Systematické zařazení

Říše: Živočichové (Animalia)

Kmen: Měkkýši (Mollusca)

Třída: Hlavonožci (Cephalopoda)

Základní charakteristika

- **Dravý způsob života → rychlý pohyb
→ redukce schránky**
- **Mají chrupavčitou schránku v mozku a
chrupavčité ochranné prstence kolem očí**

- Noha přeměna ve **svalnatou nálevku** a **ramena** kolem ústního otvoru (ramena slouží k pohybu)
- **V nebezpečí unikají nazad**- prudce vypuzují vodu z nálevky, z inkoustové žlázy (ve stěně konečnicku) vystřikují sekret, který jim pomáhá při úniku

- **Trávicí soustava:**

Ústa s **čelistmi, radulou a párovými
slinnými žlázami** → **jícen** → **vole** → **vakovitý
žaludek** → **střevo** → **vyústění v přední
části plášťové dutiny**

- **Cévní soustava:**

Srdce:

a) 1 komora, 2 předsíně
(sépie, chobotnice)

b) 1 komora, 4 předsíně
(loděnka)

Krevní barvivo- haemocyanin

- **Vylučovací soustava: Ledviny**
- **Dýchací soustava: Žábra**

- **Nervová soustava:**

Mozek-velký, vznikl splynutím hlavových ganglií

- **Smyslová soustava:**

Na ramenech- **smyslová čidla hmatu a chuti**
(vnímají slanost, kyselost, hořkost)

Statokinetické čidlo polohy a pohybu

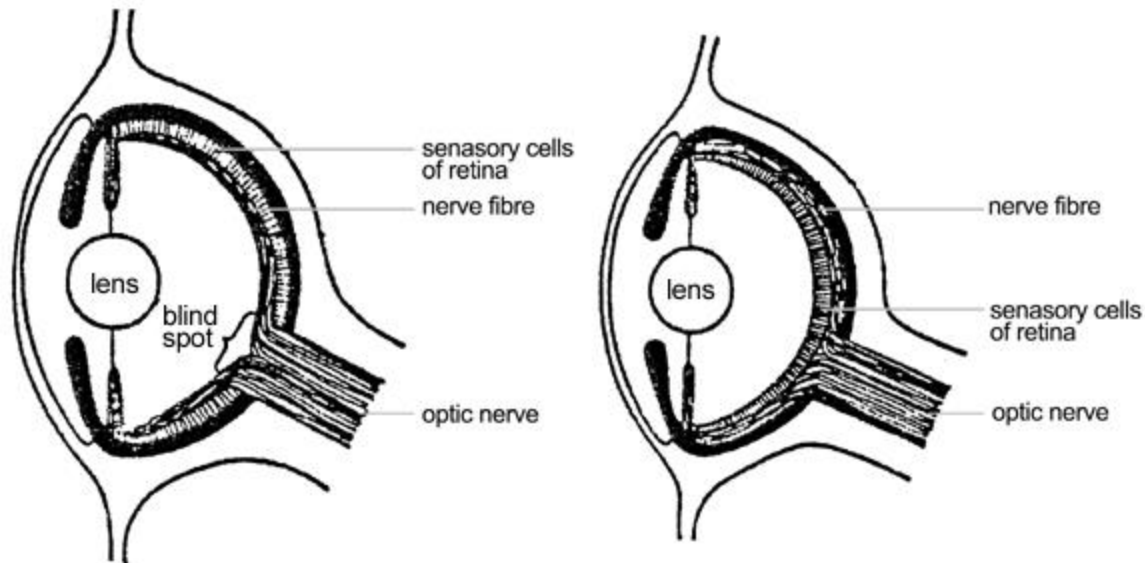
Typy očí:

Komorové oko- stavbou podobné oku obratlovců- chobotnice

Štěrbínové oko- primitivní loděnka

Komorové oko obratlovců
a hlavonožců

Obr.1

- **Pohlavní soustava:**

Gonochoristé se zřetelným pohlavním dimorfismem (samečci menší)

Samci-hektokotylové rameno

(přeměněné příústní rameno)

- produkuje obaly spermii- **spermatofony**

- hektokotylové rameno spermatofony

přenáší do pohlavního otvoru samičky

Přímý vývoj

Mláďata průsvitná, žijí pelagicky

- Mládě planktonního hlavonožce

Obr.2

Zástupci

- **Loděnka hlubinná**
  - Žije v Tichém oceánu
  - starobylý druh- „živá fosílie“
  - dva páry žaber
  - zachovaná stočená symetrická schránka

Obr.3

- **Sépie obecná**
  - dravá
  - 10 příústních ramen
  - ploutvovitý lem
(umožňuje vznášení ve vodě)
  - sépiová kost (zbytek schránky)

Obr.4

- **Chobotnice pobřežní**

- Osm ramen
- Žádné pozůstatky schránek
- Žijí u podmořských skal
- pomocí kamenů vytvářejí „zahrádky“-v nich hlídají vajíčka a mláďata

Obr.5

- **Argonaut pelagický**
- ramen
- vnější skořápka

Obr.6

- **Krakatice obrovská**
  - 10 ramen
  - největší hlavonožec-délka až 20 m
  - mohou zaútočit i na člověka

Obr.7

- **Oliheň obecná**
- Středozemní moře
- skupinový lov ryb
- chutné maso

Obr.8

Opakování

1. Do kterého kmene řadíme hlavonožce?

Měkkýši.

2. Proč nemají jako ostatní měkkýši schránku?

Dravý způsob života, proto došlo k redukci schránky.

3. Hlavonožci jsou nejdokonalejší měkkýši. Čím se odlišují od ostatních měkkýšů?

Chrupavčitý obal okolo mozku, komorové oko.

4. Jaký význam má hektokotylové rameno?

Produkuje obaly okolo spermií, přenáší je do pohlavního otvoru samice.

6. Čím se odlišuje loděnka hlubinná od ostatních hlavonožců.

Má zachovanou schránku, 4 předsíně v srdci, 2 páry žaber, šterbinové oko.

7. Který hlavonožec je největší?

Krakatice obrovská.

Zdroje

JELÍNEK, Jan-ZICHÁČEK, Vladimír. *Biologie pro gymnázia*. 8. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2005. ISBN 14235.

SMRŽ, Jaroslav-HORÁČEK, Ivan-ŠVÁTORA, Miloslav. *Biologie živočichů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Fortuna, 2004. ISBN 8071689092

Obr. 1: *Soubor: Evolution eye.png*. [online]. [cit. 2012-11-19].

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Evolution_eye.png. [Creative](#) commons 3.0.

Obr. 2: *Soubor: Squidu.jpg*. [online]. [cit. 2012-11-19].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Squidu.jpg>. [Creative](#) commons 3.0.

Obr. 3: *Soubor: Nautilus.jpg*. [online]. [cit. 2012-11-19].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Nautilus.jpg>. [Creative](#) commons 2.5.

Obr. 4: HILLEWAERT, Hans. *Soubor: Sepia officinalis (aquarium).jpg*. [online]. [cit. 2012-11-19].

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Sepia_officinalis_\(aquarium\).jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Sepia_officinalis_(aquarium).jpg). [Creative](#) commons 3.0

Obr. 5: KOK, Albert. *Soubor: Octopus vulgaris 2.jpg*. [online]. [cit. 2012-11-19].

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Octopus_vulgaris_2.jpg. Volné dílo.

Obr. 6: *Soubor: Argonauta argo - Oslo Zoological Museum - IMG 9071.jpg*. [online]. [cit. 2012-11-19].

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Argonauta_argo_-_Oslo_Zoological_Museum_-_IMG_9071.jpg. Volné dílo.

Obr. 7: KUHN, Stefan. *File: Riesenkalmar.jpg*. [online]. [cit. 2012-11-19].

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Riesenkalmar.jpg>. [Creative](#) commons 3.0

Obr. 8: HILLEWAERT, Hans. *File: Loligo vulgaris.jpg*. [online]. [cit. 2012-11-19].

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Loligo_vulgaris.jpg. [Creative](#) commons 3.0

Děkuji za pozornost.

**Gymnázium Vincence Makovského
se sportovními třídami Nové Město na Moravě**